

Att starta en kunskapspilot inom Unesco LUCS

En kunskapspilot är ett arbete för att utveckla och förändra något inom området mänskliga rättigheter.

Arbetet sker lokalt på en eller flera platser i Sverige och i samverkan mellan politik/förvaltning, föreningar/civilsamhälle företag och forskning.

Processen ska sedan utvärderas.

Här beskrivs hur en kunskapspilot startas, drivs och utvärderas.

Unesco LUCS - Lokalt Unescocenter för samverkan byggs upp som en verkstad för samhällsförändring med målet att skapa ny kunskap för arbete på lokal nivå. Det konkreta arbetet sker i det vi valt att kalla kunskapspiloter. Kunskapspiloterna tillåter medlemmarna att pröva sig fram för att hitta nya arbetsformer som på sikt kan skapa nya sätt att arbeta.

Eftersom medlemskapet är öppet för olika typer av organisationer kan arbetet med kunskapspiloterna se olika ut. Det gemensamma är samverkan mellan politik/förvaltning, föreningar/civilsamhälle företag och forskning. Arbetet utgår från minst en lokal samhällsutmaning som tar sin utgångspunkt i mål och grundprinciper för föreningen Unesco LUCS.

Bild från På lika villkor. Rädda barnens kunskapspilot

Så här går det till

Koll på utgångsläget. Undersök lokala förutsättningar, tydliggör pilotens syften och se över möjliga samverkansformer. Skapa en gemensam bild för vad som ska göras och varför. På vilka sätt ska arbetet med kunskapspiloten kopplas till organisationens övriga arbete? Förankra planerna med piloten i de egna leden.

Alla kunskapspiloter ska godkännas av Unesco LUCS styrelse. Upplägget av kunskapspiloten ska presenteras i ett kortare PM som tydliggör idé, organisation och målsättning. Styrelsen bedömer om kunskapspiloten uppfyller föreningens övergripande mål och riktlinjer. På Unesco LUCS webbsida finns stadgar, etiska riktlinjer och grundprinciper.

Inledningsvis krävs en kortfattad beskrivning av syfte och metod, målgrupp, samarbetspartners, tidsatta resultat och utvecklingsmål. Här beskrivs om möjligt det nationella och internationella sammanhanget, den lokala kopplingen och hur forskning ser ut eller förväntas se ut. Man anger även kontaktpersoner och ansvariga för projektet. På Unesco LUCS interna webbsida finns en mall som ska underlätta rapportering och kommunikation kring arbetet.

De övergripande frågorna som varje medlem bör ställa inför starten av en kunskapspilot är:

- ◆ På vilket sätt ska den valda kunskapspiloten bidra till föreningen Unesco LUCS övergripande mål och kunskapsarbete?
- ◆ Hur når vi en så jämlik samverkan som möjligt där vi synliggör och motverkar ojämna maktrelationer i arbetet med problemformulering samt förslag på samhällslösningar?
- ◆ Hur ska kunskapspiloten bäst organiseras och vunna kunskaper kommuniceras till andra?

Beskriv behovet! Ta fram en behovsanalys och nulägesbeskrivning som utgår från målen att samla och sprida kunskap om metoder för att arbeta med frågor kring platsidentitet, social jämlikhet och sammanhållning, interkulturell och interreligiös dialog. Bryt ned dessa övergripande teman till det som passar den lokala platsen, de egna utvecklingsbehoven och det ni vill förändra. Sträva efter att inkludera olika aktörers perspektiv på de utmaningar som ni väljer att arbeta med.

Förändring av vadå? Att vara med i föreningen Unesco LUCS innebär att vi vill förändra något! Sätt både kvantitativa och kvalitativa mål för det fortsatta arbetet. Ange indikatorer och åtaganden som underlättar styrning och uppföljning. Det kan till exempel handla om antalet aktiviteter eller att man anger kommunikativa mål för arbetet.

En triangel av aktörer. Inom Unesco LUCS samverkar politik/förvaltning med föreningar/civilsamhälle/företag och forskning. För systematisk och kritisk kunskapsuppbyggnad behöver olika perspektiv brytas mot varandra. Initiativet till en kunskapspilot kan komma från alla dessa olika aktörer.

En jämlik kunskapsallians. Grundtanken är att utveckla arbetssätt som överbryggar glappet mellan olika kunskaper och erfarenheter. Det ska vara en process av gemensamt ansvarstagande och lärande där aktörerna deltar på så jämlika villkor som möjligt. Att få till ett fungerande och jämlikt kunskapsarbete tar tid. Ett sätt är att anordna möten och arbetsgrupper med deltagare från samtliga aktörsgrupper. En del piloter har valt att anordna forskningscirkel där olika aktörer deltar eller samarbetar med forskare som arbetar aktionsinriktat och ger råd och stöd eller utvärdering under uppbyggnadsarbetet.

Forskning och kunskapspiloter

Forskningsanknytningen inom föreningen Unesco LUCS finns på tre nivåer: en lokal, en central nivå och en internationell nivå. Varje kunskapspilot måste organisera sin egen forskning eller utvärdering utifrån egna resurser och behov. Unesco LUCS sekretariat bistår med forskarkontakter, samverkansmöten och arrangerar även en årlig omvärldskonferens med nationella och internationella föreläsare.

Den lokala nivån organiseras kring samarbeten som piloterna utvecklar med etablerade forskare eller studenter från lärosäten eller andra forskningsmiljöer. Fördelen med lokal/regional forskningsanknytning är att det finns förkunskaper om lokala och regionala sammanhang (historiskt, strukturellt, socialt). Studenter under handledning av mer erfarna forskare kan t ex genomföra utvärdering eller uppföljning, vilket kan stärka samverkan med högskola och universitet.

Den centrala nivån utgörs av en grupp mycket erfarna forskare, med breda internationella och nationella nätverk. Några av dessa sitter också i föreningens styrelse. Genom Unesco LUCS Advisory Board har föreningen etablerat ett brett forskarnätverk med expertis inom föreningens kunskapsområden. Forskarna stödjer styrelsens arbete med att organisera Unesco LUCS och bistår med nationella och internationella kontakter.

Futebol dá força, stärker unga tjevers psykiska, fysiska, sexuella och emotionella hälsa.

Den internationella nivån. Genom att knyta internationell forskning till det lokala kunskapsarbetet underlättas deltagande i program inom Unesco internationellt kring sociala hållbarhetsfrågor. Unescos program MOST (Management of Social Transformation) ska främja samhällsvetenskaplig forskning som stärker evidensbaserat beslutsfattande - nationellt, regionalt och internationellt. Syftet är att överföra relevanta samhällsvetenskapliga forskningsresultat och data till beslutsfattare och andra intressenter genom stärkt samverkan mellan forskning, politik och praktik.

Blicka bakåt, gå vidare och se framåt

Allteftersom kunskapspiloten utvecklas skapas kunskaper och lärdomar. Förutom egna analyser och självutvärderingar bör andra medlemmar bjudas in att granska arbetet och ställa frågor. Mervärdet i föreningen Unesco LUCS är möjligheten att kommunicera ny kunskap via föreningens interna webbsida samt bjuda in varandra och dela kunskaper vid möten.

Checklista för att bygga upp en kunskapspilot

- Kunskapspiloten ska vara förankrad på hemmaplan.
- Behov- och nulägesanalys samt det fortsatta kunskapsarbetet ska ske i så jämlik samverkan som möjligt.
- Kunskapspiloten ska vara förankrad. Inrättande av styrgrupp, projektledare, finansiering och andra nödvändiga resurser för kunskapspilots genomförande ska säkerställas.
- Sök samverkan med universitet/högskola/fristående forskare i ett tidigt skede. Beslut om följeforskning bör helst fattas innan kunskapspiloten startar.
- En grundläggande beskrivning av kunskapspiloten presenteras i ett PM till Unesco LUCS styrelse.
- I detta PM anges kvantitativa och kvalitativa mått på vad som ska förändras och vilka mål och effekter som ska nå inom den egna organisationen och i omgivande samhälle.
- PM för kunskapspiloten presenteras för Unesco LUCS styrelse som fattar beslut om pilotens inriktning främjar föreningens ambitioner och syften.
- För att underlätta kommunikationen inom föreningen behövs en sammanfattande beskrivning av kunskapspilots upplägg och inriktning. Använd formulären på den interna medlemssidan som stöd!
- Stärk den lokala kommunikationen genom att sprida kännedom om vad satsningen innebär, varför arbetet görs och hur kunskapspiloten inbjuder till samverkan.
- Unesco LUCS har som krav att kunskapsarbetet möjliggör mätande av resultat. Kunskapspilots ska kontinuerligt fånga upp och kommunicera resultaten genom statistik och kvalitativa beskrivningar.
- Kommunicera regelbundet med Unesco LUCS kansli hur kunskapsarbetet fortskrider och vilket stöd som kunskapspiloten behöver.
- För att stärka och sprida de erfarenhetsbaserade och teoretiska kunskaperna arrangerar varje kunskapspilot minst en lokal kunskapsaktivitet om året. Bjud in nya deltagare utanför Unesco Lucs på denna!
- Deltagare i kunskapspilots deltar också i den årliga omvärldskonferensen.

Utvärderingsförfarande av kunskapspilot

En viktig del av genomförandet av en kunskapspilot för Unesco LUCS är utvärderingsförfarandet. Alla kunskapspiloter måste utvärderas så att det blir möjligt att fastställa om kunskapspiloten har utfallit som förväntat samt vilka delar som skulle kunnat fungerat bättre.

För att en utvärdering ska kunna göras måste det finnas tydligt formulerade mål för kunskapspiloten. Dessa mål måste vara formulerade så att det går att fastställa huruvida de har uppfyllts eller inte. För detta krävs att formuleringarna är konkreta och precisa. Målet ”att arbeta mot diskriminering” är till exempel för brett för att det skall vara meningsfullt, medan målet ”att hundra nyinflyttade Eskilstunabor ska ha träffat en språkvän”, är konkret och prövbart.

De formulerade målen ska delas upp i projektmål och effektmål. Projektmålen beskriver den konkreta verksamhet som bedrivits inom en kunskapspilot. Hur dessa ser ut beror förstås på vilken typ av verksamhet det handlar om. Exempel på projektmål kan dock vara: att framställa en publikation; att göra en enkätundersökning; att anordna en konferens; att ordna tre samtalsträffar eller andra konkreta verksamheter.

Effektmålen handlar om de effekter som en kunskapspilot har. I enlighet med Unesco LUCS stadgar skall dessa handla om att motarbeta diskriminering och rasism samt att främja mänskliga rättigheter. Effektmål kan vara svårare att utvärdera på ett säkert sätt, men det är ändå viktigt att detta sker i möjligaste mån. Hur effektmålen ser ut beror givetvis på kunskapspilotens utformning. Exempel på effektmål kan vara: ryktesspridning om en viss befolkningsgrupp har minskat i en kommun; antalet nyanlända som hittar fram till vårdcentralernas frivilliga hälsokontroller har ökat; afrofbiska hatbrott i en kommun har minskat. Att säkerställa att effektmål uppfyllts kan ibland vara svårt och kräva resurskrävande forskningsinsatser. Det finns från Unesco LUCS sida inget krav på att detta skall göras. Däremot förväntas de ansvariga åtminstone inkomma med en reflektion om huruvida de uppställda effektmålen uppnåtts.

Projekt och effektmål skall formuleras i det initiala skedet av en kunskapspilot, då skall det också framgå när målen förväntas vara uppfyllda och utvärderingen äga rum.